

Ольга КРАВЧЕНКО

студентка кафедри економіки та економічної кібернетики
НТУ «Дніпровська політехніка»
Науковий керівник – PhD, доц. Влада НЄГІНА

БЕЗПЕКОВЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНА-ЄС: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Партнерство України з Європейським Союзом (далі ЄС) у безпековій сфері є однією з ключових засад національної безпеки України. Поряд з партнерством України з НАТО, партнерство з ЄС визначає зовнішні стратегічні безпекові рамки, в яких Україна має намір зберігати та розвивати свою державність зараз і, особливо - в майбутньому. Так, чинне законодавство визначає, що «інтеграція України в європейський політичний, економічний, безпековий, правовий простір» відповідає фундаментальним національним інтересам держави (Партнерство, 2023).

Відносини між Україною та ЄС були започатковані в грудні 1991 року, коли Міністр закордонних справ Нідерландів, як головуєчої в ЄС держави, від імені Євросоюзу офіційно визнав незалежність України. З підписанням та ратифікацією у 2014 році Угоди про асоціацію між Україною та ЄС відносини сторін почали розбудовуватися у якісно новому форматі політичної асоціації та економічної інтеграції. Під час підписання Угоди про асоціацію 27.06.2014 року Президентом України П. О. Порошенком та під час її ратифікації 16.09.2014 року Верховною Радою України було зроблено заяви, що Україна розглядає укладення Угоди про асоціацію як черговий крок на шляху до досягнення кінцевої мети європейської інтеграції – набуття повноправного членства України в ЄС (Відносини, n.d). Також, Україна є учасницею Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) з 30 січня 1992 року. Сьогодні ОБСЄ є найбільшою регіональною організацією, яка об'єднує 57 держав Європи, Центральної Азії та Північної Америки для розвитку політичного діалогу та співробітництва у сфері безпеки в усіх її вимірах – військово-політичному, економіко-довкільному та людському (Організація, 2022). І хоча пріоритетним напрямом роботи ОБСЄ є захист прав людини, ця організація переважно проводить моніторинг та засуджує дії, а не здійснює певні конкретні дії. Тому на сьогодні вважаю її черговим міжнародним майданчиком для вираження занепокоєння. Спираючись на Доповідь «Партнерство Україна – ЄС у безпековій сфері: стан і перспективи», підготовлену авторським колективом Центру Разумкова, партнерство України з ЄС у безпековій сфері станом на 2021 рік не було достатньо системним, сфокусоване переважно на цивільних аспектах безпеки і було доволі обмеженим у секторі оборони. Вітчизняні експерти у 2021 році, оцінюючи «вагу» партнерства України з ЄС за суто оборонними напрямками вважали, що ЄС має значно меншу вагу, ніж партнерство з НАТО та США, а лише з окремих напрямів у сфері безпеки і оборони, все ж таки найвище оцінили

важливість партнерства з ЄС у сферах реформування системи правосуддя, боротьби з корупцією і реформування правоохоронних органів (Партнерство, 2023).

З цих чи інших міркувань, в Стратегії національної безпеки України «Безпека людини - безпека країни», затвердженої Указом Президента України № 392 від 14 вересня 2020 р., прописано, що пріоритетний стратегічний характер, який спрямовується на зміцнення гарантій незалежності й суверенітету, сприяння демократичному поступу та розвитку держави має для України - всебічне співробітництво з США, Британією, Північною Ірландією, Канадою, Німеччиною та Францією. Згідно ст. 36 зазначеної Стратегії: «З метою захисту власних національних інтересів та зміцнення регіональної безпеки Україна розвиватиме: стратегічне партнерство з Азербайджанською Республікою, Грузією, Литовською Республікою, Республікою Польща, Турецькою Республікою; партнерські відносини з іншими державами Балтії та державами Північної Європи, а також тісні добросусідські відносини з державами Центральної та Південно-Східної Європи; прагматичні відносини з Республікою Білорусь та Республікою Молдова; практичну взаємодію з державами – членами НАТО у гарантуванні безпеки у Чорноморському басейні.» (Указ, 2020). Спираючись на практичний досвід сьогодення, пріоритетний стратегічний характер у безпековій сфері обов'язково має бути заснований не виключно з гегемоном - США та одиничними країнами-членами ЄС, а й з більшістю держав Європейського союзу, з якими підтримуються добропорядні сусідські відносини. Війна в Україні та політичні трансформації в світі після приходу Д. Трампа і його політики – є прямим доказом мого припущення.

Європейський Союз та Україна поділяють спільні цінності, а саме демократію, повагу до прав людини та основоположних свобод, верховенство права, а також мають спільні інтереси в забезпеченні миру, безпеки, стабільності та процвітання. ЄС високо оцінює значний прогрес, якого досягла Україна, навіть попри повномасштабну війну Росії, що триває проти України (Спільні, 2024).

Європейський Союз стверджує, що майбутнє України та її громадян пов'язане з ЄС, що підтверджується історичним рішенням Європейської ради від 23.06.2022 року про надання Україні статусу країни-кандидата на вступ до ЄС та про початок переговорів з Україною про вступ (Україна, 2022).

Віддані цим спільним цінностям та інтересам, а також відповідно до Висновків Європейської ради (2023 року) та Спільної декларації про підтримку України від 12.07.2023 року Європейський Союз та його держави-члени робитимуть внесок у довгостроковій перспективі та разом із партнерами в забезпечення безпекових зобов'язань перед Україною, які допоможуть Україні захистити себе, протистояти спробам дестабілізації та стримуватимуть акти агресії в майбутньому. ЄС та Україна рішуче засуджують загарбницьку війну росії проти України, яка є явним порушенням Статуту ООН. ЄС підтверджує

свою непохитну підтримку незалежності, суверенітету й територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів станом на 1991 рік, невід’ємного права України на самооборону від російської агресії, закріпленого у статті 51 Статуту ООН, та її прагнення до всеосяжного, справедливого й сталого миру. ЄС і його держави-члени роблять вирішальний внесок у безпосередню та довгострокову безпеку та стійкість України через військову та цивільну допомогу, гуманітарну, фінансову, торговельну й економічну підтримку, розміщення переміщених осіб, підтримку реформ, відновлення та відбудови, а також обмежувальні заходи, підтримку механізмів підзвітності, дипломатичну підтримку та глобальне охоплення партнерів (Спільні, 2024). За словами міністра фінансів України Сергія Марченко Європейський Союз на сьогодні є найбільшим контриб’ютором бюджетної підтримки. ЄС надав Україні понад 135 мільярдів євро, з яких близько 66 мільярдів спрямовано на економічну підтримку. Це безпрецедентні обсяги допомоги, які підкреслюють стратегічне значення України для Європейського Союзу. Частина з цієї допомоги надійшла через Європейський фонд миру (EPF). Створений у 2024 році Фонд допомоги Україні в межах EPF додав ще 5 мільярдів євро на рік для забезпечення подальшої військової допомоги та підготовки, і подальші зіставні щорічні збільшення можуть бути передбачені до 2027 року з огляду на потреби України та за умови політичних настанов Ради (Україна, 2022; Жирій, 2025).

Крім того, Європейський Союз створив Фінансовий інструмент для України розміром 50 мільярдів євро для надання передбачуваної фінансової підтримки Україні на період 2024–2027 років (7,9 мільярда євро вже виплачено). Європейський Союз також погодився використовувати надзвичайні доходи, отримані від знерухомлених активів Росії, для підтримки України. Європейський Союз та Україна готові постійно поглиблювати своє співробітництво на основі взаємної згоди та переглянути зобов’язання Європейського Союзу у сфері безпеки не пізніше, ніж через десять років з дати підписання цих зобов’язань (Спільні, 2024).

Події січня-лютого 2025 року засвідчують, що світ переживає період суттєвих трансформацій, тож питання консолідації та партнерства набувають все більшого значення. Послідовність курсу Європейського Союзу на зміцнення єдності та посилення його політичного й економічного впливу у світі, а також непохитна підтримка України є надзвичайно важливими для геополітики, а для України – визначальними як у безпековій сфері, так і у сфері відбудови, сталого розвитку і євроінтеграційного курсу (ЄС-Україна, 2025).

Європейський союз станом на початок 2025 року став повністю усвідомлювати цінність України у безпековій ситуації всієї Європи не тільки на словах підтримки від ряду політиків і висловлюваннях занепокоєння, а й на збільшенні обсягів допомоги і збільшенні кількості країн, від яких ця допомога надходить Україні. Нажаль сумніви, внутрішні страхи і довгі коливання у прийнятті конкретних рішень завжди були притаманні європейським державам.

Це завадило швидкому переформатуванню оборонної стратегії ЄС після активної агресивної політики президента США Д. Трампа. Але ж саме він і став каталізатором збільшення європейської активності у безпековій сфері та посиленням консолідації рішень і дій між державами - членами ЄС. Підтвердженням цього факту є слова голови Європейської Ради Антоніу Кошта 23.02.2025 року: «Ми переживаємо визначальний момент для України та європейської безпеки». Раніше, 14.02.2025 року, в Німеччині на Мюнхенській безпековій конференції де зібралось 60 лідерів держав та урядів, і яка була присвячена війні росії проти України Президент Фінляндії Александер Стубб сказав, що майбутнє членство України в ЄС та в НАТО перебуває поза межами дискусій, оскільки Україна має стати «європейською, а не російською» (Мюнхенська, 2025; Організація, 2022).

У Лондоні на саміті 02.03.2025 року присвяченому Україні, де зібралися 18 глав держав і урядів та керівники міжнародних інституцій, обговорили продовження фінансової підтримки української оборонної промисловості, включно з інвестиціями у внутрішнє виробництво зброї, а також збільшення фінансування оборонної промисловості Європи. А Рішення щодо санкцій проти росії, включно з замороженими російськими активами, залишатимуться на столі, допоки не буде встановлений стійкий мир (Спільні, 2025). Наступні зустрічі європейських лідерів відбудуться вже найближчим часом, на них буде представлено новий посилений оборонний план для Європи.

Висновки. Сьогоднішній багатовекторний світ знаходиться в нестійкому політичному стані та нараховує занадто багато майданчиків, на яких можна щось обговорювати. Багато міжнародних інституцій працюють з нульовим коефіцієнтом корисності, війна в Україні і напруженість у світі тощо – все це ознаки геополітичної трансформації світу, Україна знаходиться саме в центрі цих подій. А безпекове партнерство України з Європейським Союзом буде і надалі однією з ключових засад національної безпеки, як України так і всієї Європи, але після певного перезавантаження наших відносин і пріоритетів, які будуть гуртуватися на взаємовигідних умовах.

Список використаних джерел

- Відносини між Україною та Європейським Союзом. (n.d.). *Національне агентство України з питань державної служби*. Retrieved from <https://nads.gov.ua/storage/app/sites/5/6756653634445.pdf>
- ЄС - Україна: відповідаємо на загрози разом. Медіадайджест (2025, січень) *Представництво Європейської Комісії в Україні*. Retrieved from <https://eu4ukraine.eu/media-ua/mediadigest-ua/january-2025.html>
- Жирій, К., Ведмеденко, І. (2025). Європейський Союз є найбільшим контриб'ютором бюджетної підтримки. *УНІАН*. Retrieved from

<https://www.unian.ua/economics/finance/dopomoga-ukrajini-ministr-nazvav-zagalnu-sumu-pidtrimki-vid-yes-12926106.html>

- Журавльова, О. (2025). ЄС проведе 6 березня спецсаміт щодо війни в Україні. *Deutsche Welle*. Retrieved from <https://www.dw.com/uk/es-provede-6-berezna-specsamit-sodo-vijni-v-ukraini/a-71724442>
- Мюнхенська безпекова конференція: підсумки третього дня. (2025). *Суспільне. Новини*. Retrieved from <https://suspilne.media/947455-munhenska-bezpekova-konferencia-2025-golovni-podii-ta-zaavi-den-persij/>
- Організація з безпеки і співробітництва в Європі. (2022). *МЗС України*. Retrieved from <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/organizaciya-z-bezpeki-i-spivrobotnictva-v-yevropi>
- Партнерство Україна-ЄС у безпековій сфері: сучасний стан і перспективи (2023). *Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова*. Retrieved from https://razumkov.org.ua/uploads/other/БЕЗПЕКОВЕ_ПАРТНЕРСТВО_УКРАЇНА-ЄС.pdf
- Спільні безпекові зобов'язання між Україною та Європейським Союзом. (2024). *Офіційне представництво Президента України*. Retrieved from <https://president.gov.ua/news/spilni-bezpekovi-zobovuzannya-mizh-ukrayinoyu-ta-yevropejsk-91801>
- Спільні дії для закінчення війни справедливим миром та гарантії безпеки: підсумки саміту лідерів у Лондоні. (2025). *Офіційне представництво Президента України*. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/news/spilni-dii-dlya-zakinchennya-viini-spravedlivim-mirom-ta-gar-96433>
- Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»». (2020). *Офіційне представництво Президента України*. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
- Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. (2022). *Урядовий портал*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-otrimala-status-kandidata-na-chlenstvo-v-yes>